

ТВАРИННИЦТВО

УДК 636.2:636.23

В. Я. ДАНЬКІВ, кандидат сільськогосподарських наук

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

вул. Грушевського, 5, с. Оброшино Пустомитівського р-ну Львівської обл.,

81115, e-mail: inagrokarpat@gmail.com

СТВОРЕННЯ ВИСОКОПРОДУКТИВНИХ СТАД КОМБІНОВАНОГО НАПРЯМУ ПРОДУКТИВНОСТІ В УМОВАХ ПРИКАРПАТТЯ

Наведено показники екстер'єру та конституції корів симентальської породи. Встановлено, що проміри та індекси будови тіла селекційної групи корів відповідають комбінованому (молочно-м'ясному) напрямку продуктивності. Відбір корів за промірами вим'я, а саме: обхватом, довжиною, і шириною сприяє підвищенню молочної продуктивності.

Ключові слова: симентальська порода, селекційне ядро, індекси будови тіла, морфофункціональні властивості вимені, екстер'єр великої рогатої худоби.

Характеристика екстер'єрно-конституційних параметрів є важливою для оцінки ефективності технології вирощування тварин [8].

Прагнення науковців і селекціонерів – це створення бажаного типу тварин високої племінної цінності, який би в оптимальному, найбільш раціональному співвідношенні поєднував розвиток цих основних ознак і забезпечував би їхнє здоров'я та високорентабельне виробництво тваринницької продукції при тривалому використанні їх в тих чи інших природних і господарських умовах.

Цій, безсумнівно, актуальній науковій і практичній проблемі, яка має свою тривалу історію, присвячено багато ґрунтовних наукових досліджень, проведених у різних господарсько-виробничих умовах розведення худоби.

Важливого значення взаємозв'язку екстер'єрно-конституційної будови тіла тварин і їх продуктивності надавали класики зоотехнічної науки М. І. Іванов, П. М. Кулешов, Ф. Ф. Ейснер [1, 4].

© Данийків В. Я., 2015

Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2015. Вип. 58 (II).

Для прогнозування потенційної молочної продуктивності корів більшість учених-селекціонерів надавали перевагу особливостям їхнього екстер'єру, використовуючи при цьому лінійні проміри, індекси будови тіла та типи конституції тварин [3, 6].

З метою вивчення особливостей розвитку статей тіла тварин ми в дослідному господарстві „Літинське” Дрогобицького району Львівської області проводили відповідні дослідження шляхом чистопородного розведення.

Здійснюємо оцінку бугаїв-плідників за якістю нащадків та ефективне їх використання в селекційному процесі, добір і підбір тварин симентальської породи, які характеризуються високою молочною продуктивністю, придатністю до машинного доїння.

Молочну продуктивність тварин оцінювали за 305 діб лактації методом контрольних надоїв, уміст жиру в молоці - методом Гербера [2].

Екстер'єрні показники вивчали за допомогою мірних палиці та стрічки, циркуля шляхом взяття промірів статей: висоти в холці, глибини грудей, ширини грудей за лопатками, обхвату грудей за лопатками, ширини в маклоках, косої довжини тулуба, обхвату п'ястка.

Індекси будови тіла тварин вираховували шляхом співвідношення відповідних промірів [5].

Живу масу тварин визначено за результатами контрольного зважування раз на рік [1, 4].

Відтворювальну здатність корів оцінювали за такими показниками: вік першого отелення, сервіс-період, тривалість тільності, міжотельний період.

Морфологічні та функціональні властивості вимені вивчали шляхом окомірного визначення форми за 1–1,5 год до доїння на 2–3 місяці лактації, шляхом зняття основних промірів: обхвату, довжини, ширини й глибини четвертей, довжини й обхвату передніх і задніх дійок, віддалі між передніми і задніми дійками [1].

Одержані дані оброблено статистично за методикою М. О. Плохінського (1969).

У племрепродукторі „Літинське” Дрогобицького району оцінено 80 корів симентальської породи, відібрано 43 голови (54 %) з вищою молочною продуктивністю в селекційне ядро. Жива маса при першому осіменінні – 385 кг.

З метою поліпшення генеалогічної структури стада відібраних корів та телиць парувального віку осіменяли чистопородними елітними бугаями Інкубусом 90071 німецької селекції та Регіо 5507

австрійської селекції. Їх матері за найвищу лактацію дали відповідно 9460 л молока жирністю 3,8 % та 8962 л молока жирністю 3,9 %.

Усестороннє вивчення екстер'єру значною мірою сприяло визначенню властивостей ознак тварин, оскільки існує прямий взаємозв'язок між зовнішніми їх формами й внутрішньою будовою. Форми й функції тісно пов'язані між собою, обумовлюють одне одного й складають цілісність організму [8]. На основі лінійних промірів (табл. 1) було вираховано індекси будови тіла (табл. 2).

Встановлено, що міцність конституції, постановка задніх кінцівок, глибина вим'я, підвішуюча зв'язка вим'я, розміщення дійок у всіх дослідних тварин близькі до оптимального значення породи.

1. Основні проміри корів ($M \pm m$), см

Назва промірів	Лактації		
	I (n = 6)	II (n = 15)	III (n = 59)
Висота в холці	132,1 ± 0,8	133,1 ± 0,9	135,1 ± 0,5
Глибина грудей	62,8 ± 0,2	64,7 ± 0,3	64,6 ± 0,2
Ширина грудей за лопатками	39,8 ± 0,3	41,2 ± 0,4	41,7 ± 0,2
Обхват грудей за лопатками	170,2 ± 0,4	172,9 ± 1,0	174,4 ± 0,7
Ширина в маклоках	45,8 ± 0,6	46,5 ± 1,4	47,0 ± 0,5
Коса довжина тулуба	147,4 ± 0,9	153,1 ± 1,8	155,3 ± 0,7
Обхват п'ястка	18,5 ± 0,3	20,0 ± 0,3	20,4 ± 0,2
Жива маса, кг	500 ± 5,9	555 ± 4,8	600 ± 5,4

2. Індекси будови тіла корів за лактаціями, %

Індекс	Лактація		
	I (n = 6)	II (n = 15)	III (n = 59)
Довгоногості	53,0	51,9	52,6
Розтягнутості	111,4	115,0	114,8
Грудний	62,9	64,1	64,1
Тазо-грудний	86,7	89,1	87,2
Збитості	115,6	112,4	112,3
Костистості	13,6	15,0	14,8

Відбір корів за розмірами молочної залози є одним з основних аспектів ведення селекційно-плеємної роботи, адже відомо, що величина вимені прямо корелює з молочною продуктивністю [7]. Дослідження морфофункціональних особливостей вимені корів за

лактаціями у ТЗОВ „Літинське” свідчать, що воно є придатним до машинного доїння. Так, із оцінених 80 корів симентальської породи 52 (65 %) мали ванноподібну форму вим'я, 28 голів (35 %) – чашоподібну (табл. 3).

Аналізуючи стадо корів за молочною продуктивністю, ми виявили, що з 80 корів 59 голів (74 %) мали надій більше 3500 кг молока.

3. Оцінка вимені корів

Форма вимені	Усього, голів	Швидкість молоковіддачі, кг/хв			
		до 1,5	1,5–1,79	1,8–2,19	2,20 і вище
Ванноподібна	52	-	18	30	4
Чашоподібна	28	-	12	13	2
Разом	80	1	30	43	6

Висновки. Аналіз промірів та індексів будови тіла свідчить про поліпшення генеалогічної структури стада симентальської худоби. Із симентальською породою в умовах Прикарпаття доцільно проводити селекцію в напрямі комбінованого (молочно-м'ясного) типу продуктивності.

Список використаної літератури

1. Эйсер Ф. Ф. Теория и практика племенного дела в скотоводстве / Ф. Ф. Эйсер. – К. : Урожай, 1981. – 185 с.
2. Кизилев Ю. С. Практикум по скотоводству / Ю. С. Кизилев. – М. : Агропромиздат, 1988. – 214 с.
3. Кузякина Л. И. Изменения экстерьера и продуктивности коров черно-пестрой породы при голштинизации стад / Л. И. Кузякина // Зоотехния. – 2005. – № 12. – С. 12–13.
4. Кулешов П. Н. Теоретические работы по племенному животноводству / П. Н. Кулешов. – М. : Сельхозгиз, 1947. – 223 с.
5. Методика вивчення екстер'єру великої рогатої худоби в онтогенезі / Й. З. Сірацький [та ін.] // Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві / за наук. ред. В. П. Бурката. – К. : Аграрна наука, 2005. – 248 с.
6. Пелехатий М. С. Екстер'єрно-конституціональні особливості корів різних генотипів новостворених українських молочних порід / М. С. Пелехатий, Т. І. Ковальчук // Вісн. аграр. науки. – 2006. – № 6. – С. 45–51.

7. Полупан Ю. П. Зв'язок морфологічних особливостей вим'я корів червоної молочної худоби з їхньою молочною продуктивністю / Ю. П. Полупан, Т. П. Коваль // Вісн. аграр. науки. – 2006. – № 11. – С. 49–52.

8. Хмельничий Л. М. Оцінка екстер'єру тварин в системі селекції молочної худоби / Л. М. Хмельничий. – Суми : Мрія-1, 2007. – 260 с.

Отримано 13.08.2015

Рецензент – завідувач лабораторії селекції і розведення ВРХ ІСГКР НААН, кандидат сільськогосподарських наук В. М. Братюк.